

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Cilt: 12 Sayı: 67 Yıl: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Volume: 12 Issue: 67 Year: 2019
www.sosyalarastirmalar.com
Issn: 1307-9581

Dot Number:
http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2019.3742

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE ALKOL KULLANIM SIKLIĞI, ÇEVRESEL-AİLEVİ RİSK FAKTÖRLERİ VE CİNSİYET FARKLILIKLARI*

PREVALENCE OF ALCOHOL, ENVIRONMENTAL-FAMILY RISK FACTORS AND GENDER DIFFERENCES IN UNIVERSITY STUDENTS

Seren ARSLAN**
Fatih BAL***

Öz

Alkol, insanlık tarihinde bilinen en eski, bilinç düzeyini, ruh halini, bilişsel, algısal süreçleri veya davranışları etkileyen ilaç olarak tanımlanır. Alkolün kültürden kültüre farklı algılanması, yaşadığımız çevre ve ailemizin etkisi alkol bağımlılığında önemli rol oynamakla birlikte, alkol bağımlılığı çağımızın en önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Alkol bağımlılığında en önemli etken alkol kullanım alışkanlıkları olmaktadır. Alkol kullanımı çeşitli riskler ortaya çıkarabilmektedir. Risk, ortaya çıkacak getiriye olumsuz etkileyebilecek olayların gerçekleşme olasılığıdır. Bu doğrultuda yaptığımız çalışmada alkol ve risk değişkenlerinden yola çıkarak üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi ve Cage Testi kullanılmıştır. Kullanılan ölçme aracıyla elde edilen veriler, alt amaçlara uygun istatistiksel tekniklerle analiz edilmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testi puanının artıca CAGE testi puanının da arttığı görülmüştür. Erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama Testinden ve CAGE testinden de daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda alkolizm yüksek bulunurken ve CAGE de yüksek bulunmuştur. Alkol kullanım amacı rahat uyumak için kullanımları da alkolizm yüksek tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Alkol, Alkol Kullanımı, Çevresel Risk Faktörleri, Ailevi Risk Faktörleri, Alkol Bağımlılığı.

Abstract

Alcohol is the oldest known drug in human history, affecting consciousness, mood, cognitive, perceptual processes, or behavior. Although the perception of alcohol differently from culture to culture, the environment we live in and the impact of our family play an important role in alcohol dependence, alcohol addiction has become one of the most important problems of our age. The most important factor in alcohol dependence is alcohol use habits. Alcohol use can pose several risks. Risk is the probability of events that may adversely affect the return. In this study, we examined whether there is a significant relationship between alcohol use frequency, environmental-familial risk factors and gender differences among university students based on alcohol and risk variables. Personal Information Form, Michigan Alcoholism Screening Test and Cage Test were used. The data obtained with the measurement tool used were analyzed with statistical techniques suitable for sub-purposes. As the Michigan Alcoholism Screening Test score increased, the CAGE test score increased. It was observed that males scored higher than Alcoholism Screening Test and CAGE test. Alcoholism was found to be high and CAGE was found to be high in the loveless parents who were perceived. The purpose of alcohol use was found to be high in alcoholism as well as the uses for comfortable sleeping.

Keywords: Alcohol, Alcohol Use, Environmental Risk Factors, Family Risk Factors, Alcohol Addiction.

* Bu çalışma yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Klinik Psikolog, serenarslan@windowslive.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi psikologfatihbal@gmail.com ORCID: 0000-0002-9974-2033

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihinde bilinen en eski, bilinç durumuna, ruh haline, algısal ve bilişsel süreçlere ya da davranışlara etki eden ilaç olarak tanımlanan alkolün kötüye kullanımı ilk çağlardan beri endişe uyandırmıştır. Bireye bedensel olarak zarar vermenin yanında alkol kullanımı, psikolojik olarak da bireye etki edebilmektedir. İnsan ilişkilerine zarar verdiği, ekonomik problemlere yol açtığı, kazalara sebep olduğu bilinmektedir.

Bağımlılığa neden olan diğer maddelerden farklı olarak alkol, yasadışı bir madde olmadığından tüketimi kadar zararları da oldukça yaygındır. Tüketiminin yasal olması, bir sosyalleşme aracı olması, hüznün ve anksiyete seviyelerini düşürücü etkisinin olduğunun düşünülmesi gibi sebeplerle alkol bağımlılığı ve riskli miktarda alkol kullanımı olan bireyler yardım aramamaktadırlar.

2. ALKOL KULLANIMI, ÇEVRESEL VE AİLEVİ RISK FAKTÖRLERİ

Dünya Sağlık Örgütü aşırı alkol kullanımını; sosyal ve ekonomik fonksiyonlarını engelleyecek seviyede alkol bağımlılığı bulunan, aşırı alkol tüketen birey şeklinde açıklamıştır (Plant, 1989). Problemler içme davranışı, aşırı alkol kullanımı, ağır içicilik, aşırı içme gibi terimlerin net bir tanımı olmamasının yanında araştırmalarda farklı yöntemlerle sınıflara ayrılmaktadır. Bunun yanı sıra bir bireyin alkol kullanımının bağımlılık veyahut kötüye kullanım kriterlerine uymaması önemsenmemesi gerektiği anlamını doğurmamaktadır. Güvenli içici miktarının üstünde alkol tüketimi bulunan yani riskli içme davranışı bulunan bireylerin içki tüketimi; o bireylerin sıhhatine, iş ve günlük hayatına, ailesine ya da arkadaşlarına zarar vermesine neden olabilmektedir (Plant ve Plant, 1992).

Günlük kullandığı alkol miktarı 2 birim içkinin altında olan erkekler düşük derecede riskli içici olarak açıklanırlar. Yüksek seviyede riskli içicilik ise haftalık alkol tüketiminin 14 birim olması ya da bir defada peş peşe 4 birim ve üzerinde alkol kullanılması durumudur. Düşük seviyeli riskli içicilik kadınlarda ise günlük alkol kullanımının bir birimi geçmemesi halidir. Yüksek seviyede riskli içicilik ise haftalık alkol tüketiminin 7 birim ve üzeri veyahut peş peşe 3 birim ve üzerinde alkol kullanılması durumudur (Nolen-Hoeksema, 2004).

Alkol bağımlısı bir birey yaşam süresini ortalama 10 ile 15 sene azaltmaktadır, her yıl alkol 22.000 can kaybına ve 2 milyon ölümcül olmayan kazaya neden olmaktadır. Dünyada, Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre (2004), 2 milyar insan alkol tüketmektedir, bunun yanında 76,3 milyon birey ise alkol kullanım bozukluğu tanısı almıştır. Yetişkinler tarafından dünyada kullanılan ortalama alkol miktarı 5.1 iken Türkiye'de ise 1.48'dir (Sadock ve Sadock, 2007).

Alkol tüketimi ile ilgili pek çok birey farklı davranışlar sergilemektedir. Alkolik bireyler klasik psikanalitik kurama göre, gelişimin oral evresinde takılmaları neticesinde oral doyumu ağız yoluyla alkol olarak gidermektedirler. Önemli olan madde değil, onu kullanmak amacıyla gelişen dürtüdür. Bireyin acı veren olaylara karşı dayanıklılığı azsa ve kolayca depresyona giriyorsa, negatif duyguları alkol ile rahatlıkla yok olur, bir süre sonra bu maddenin etkisi geçer ve depresyon tekrar gelir ve ego varoluşunu yapay bir yoldan devam ettirme alışkanlığı edinir.

Bazı bireylerin az ölçüde alkolün disinhibasyon veya kaygı-düşürücü özelliğine bağlı olarak katı ve cezalandırıcı superego ile baş etmek amacıyla alkol kullandıkları da öne sürülür. Psikodinamik teoristler, günümüzde klinik tecrübelerinden de örnek olarak, bağımlı bireylerin; normal, rahat, canlı, enerjik hissetmeleri, kaygılı ve bunalmış hissetmemeleri sebebiyle alkol kullandıklarına ilişkin düşüncelerini dikkate alarak madde tüketiminin bir kendini düzeltme girişimi olduğunu iddia etmektedirler. Bağımlılığı emosyonel kederi azaltmak amacıyla kullanılan uyumlayıcı bir davranış şeklinde anlayan psikodinamik teori, bireyin kendi kendini düzenleme ile alakalı eksikliklerini giderir (Lowinson vd., 2005).

Kişiler büyürken beklenti teorisine göre, yaşamları boyunca alkolle alakalı aile ve arkadaşlarının eylemlerinden, söylediklerinden, okulda öğretilenlerden, filmlerden pek çok şey öğrenerek değişik tutumların oluşmasına neden olmaktadır. Sonuç beklentileri de bu tutumlardan biridir ve buna göre birey eğer olumlu sonuç beklentisine sahip ise alkol tükettiğinde çok eğleneceğini düşünebilir (Beck vd., 2001).

Alkol bağımlılığı; psikolojik, biyolojik ve sosyal sistemler ile etkileşim içerisinde (Plant, 1989).

Risk unsurları açısından alkol bağımlılığı incelendiği zaman genetiğin etkinin kadın ve erkekte eşit oranda olduğu ve bu oranın %55 olduğu tespit edilmiştir. Tek başına kalıtsal eğilim alkol kullanım bozukluklarının bir nedeni olmamakla birlikte, sadece katkıda bulunan risk unsurları arasındadır. Alkolizmin gelişimi ile ilgili son 10 seneden gerçekleştirilen çalışmalar kalıtsal eğilimin katkısını gözler önüne sermektedir. Aşırı alkol kullananların erkek çocuklarının alkol sorunu olma olasılığı gerçekleştirilen çalışmalara göre alkol kullanmayanlara oranla daha yüksektir (Enoch ve Goldman, 2001).

Bütün davranışların belirleyicisi olarak pek çok unsuru bir arada inceleyen psikolojik bakış açısının bir davranışı anlatırken dikkat ettiği etmenler; din, aile, kültür, hayat stili, sosyal çevre, duygular, düşünceler, davranışsal yetenekler ve fiziksel etmenlerdir. Etrafındaki bireylerden genel olarak destek gören bireylerin alkol tüketimine etki eden unsurlar değerlendirildiğinde daha az alkol tükettikleri görülmüştür. Alkole başlama davranışına aile ilişkilerinin etki ettiği gözlemlenirken, alkol kullanımının devam ettirilmesinde ise akran ilişkilerinin etki ettiği görülmüştür. Bireylerin ruhsal sorunları sosyal destek arttıkça azalma göstermektedir, fakat desteğin ana kaynağı olan bireyde aşırı alkol tüketimi varsa bu durum kişideki alkol tüketim riskinin artmasına neden olabilmektedir (Sadock ve Sadock, 2007).

Sosyalleşme ve kendine benzeyen kişileri arkadaş olarak tercih etme şeklindeki sebeplerle akran ilişkilerinin alkol tüketimini belirlemede mühim olduğuna gençlerle gerçekleştirilen araştırmalar sonucu elde edilen verilerle ulaşılmıştır. Sosyalleşme gayesinin üniversite öğrencilerindeki aşırı içme eyleminde de öne çıkan unsur olduğu gözlenmektedir. Akran ilişkilerinin aşırı içme epizodlarını etkilediğinin kanıtı olarak öğrenciler arasındaki parti ortamlarının ve içki oyunlarının aşırı içme eylemini arttırması durumu öne sürülebilir. Kişiler kendilerine eş tercih ederken de benzeri unsurlar sebebiyle kendileri ile benzer alkol içme davranışı bulunan bireyleri eş olarak seçmektedirler. Bireyin bu ortamları arayıp tercih etmesi, aşırı içme eylemine etki eden akran ortamlarına girmesinin bir diğer nedenidir (Clapp vd., 2003).

Alkol tüketiminin başlangıcına ve artmasına anne babalık davranışlarının da etkisi vardır. Ağır içici olma durumu ailesi tarafından kabul edilmeyen, cezalandırılan ve ailenin tutarsız tutumu ile karşılaşan bireylerde daha fazla görülmektedir. Yapılan başka bir araştırmada da benzer biçimde sert, kontrollü aile yapısıyla beraber sıcak, şefkatli aile yapısının tek tek problemlili alkol tüketimine etki etmediği, fakat bir ailede her ikisinin birlikte bulunmasının problemlili alkol tüketimine neden olduğu bulgusuna ulaşılmıştır (Engels vd., 2005)

Ailede kötü tutum, ihmal ve cinsel istismar hikayesi bulunan çocuklar Goldstein, Flett ve Wekerle (2010)'in yaptığı araştırmaya göre olumsuz sonuçlarla baş edebilmek amacıyla alkol kullanmaktadırlar. Geçmiş deneyimleri neticesinde meydana gelen olumsuzluklarla baş edebilmek amacıyla erkekler alkol tüketerek daha iyi hissetmeye çalışırken, kadınlar ise oluşan depresyon ve kaygıyla baş edebilmek amacıyla kullanmaktadırlar.

Zorluklarla baş edebilmek amacıyla bireyler alkol ve benzeri bağımlılığa neden olan maddeleri tüketmektedirler. Bireyin baş edebilmek amacıyla içmesi, nahoş duygulardan kaçması, uzaklaşması anlamına gelmektedir. Duygularını yönetirken zorlandıkları için bu bireyler, aşırı içici olma konusunda risk grubundadırlar. Alkol kullanım bozukluklarını anlamada bireylerin, stresli durumlara karşı duyarlılıklarını düzenlemede baş vurdukları farklı baş etme yolları bulunmaktadır (Feil ve Hasking, 2008).

Araştırmacılar alkol bağımlılığında kültürel ve toplumsal unsurların önemi de incelemişlerdir. Sosyokültürel bakımdan bağımlılığı incelerken pek çok farklı etmenin bulunduğu fark edilmiştir. Alkol tüketimine toplumun yaklaşımının, bunula ilgili düşüncesinin, dini tutumlarının ve geleneklerin önemi üzerinde durulmuştur. Alkol tüketimi Amerika ve Rusya'da bir sağlık problemine dönüşmüştür. Sosyal etkinin önemini görmek amacıyla alkol tüketimini araştırırken alkolün yasak olduğu Suudi Arabistan gibi ülkelerin varlığına da dikkat edilmelidir. Yasal olarak bir ülkenin alkole olan tutumu ulaşılabilirliğe etki ettiği için tüketime de etki edecektir. Koyulan yasaklar arada sınırlayıcı olduğundan bazı insanlar için riskli bir eylem olması ve heyecan verici olması onu çekici hale sokabilir (Gençtan, 2003).

Alkol tüketiminin kültürü Avrupa'da iki farklı biçimde ele alınmaktadır. Alkol kullanımı Akdeniz ülkelerinde gündelik yaşamın ve faaliyetlerin bir parçası olarak düşünülmektedir. Buralarda alkol tüketmeyen birey azdır ve çoğunlukla seçimleri şaraptan yanadır. Alkol Kuzey ülkelerinde ise gündelik hayat içinde kullanılmamaktadır. Buralarda alkol tüketmeyenler tüketenlerden fazladır ve genellikle içki sarhoşlukla sonuçlanmaktadır (Bloomfield vd., 2003).

Alkol kullanımında kültür endüstrisi öğelerinin yeri büyük olmaktadır. Kişiliğimizin oluşumunda sosyal çevreden sonra medyanın yeri yadsınamaz şekilde büyüktür. Alkol reklamları geleneksel mecralarda yasak olmasına rağmen yeni medyada karşımıza çıkabilmektedir. Yeni medyada alkol reklamlarının yer

alması ve organik şekilde içeriğe gömülü olması etik sorunlara neden olmakta, üniversite öğrencilerini alkol kullanımına özendirilebilmektedir (Okkay, 2019).

Alkol tüketmek için kişilerin farklı sebepleri, farklı motivasyonları bulunmaktadır. Beklenti teorisinde öne sürülen sonuç beklentileriyle içme sebepleri arasında bir ilişki vardır (Lyvers vd., 2010).

Birçok insan kendi varlığını, yeryüzündeki kendi önem düzeyini, diğer insanlarla ilişkilerini, diğer insanların kendisi için önem düzeyini kimlik olgusuyla ilişkili olarak belirlemektedir. Kimlik olgusu, insanlığın başlangıcından beri var olan ve insanın hayatına olumlu ya da olumsuz bir şekilde anlam katan, bireyin psiko-sosyal yaşamını çok yönlü olarak etkileyen bir olgu olmakla birlikte, alkol kullanıp kullanmama konusundaki tercih ile yakından ilişkili olmaktadır (Bal, 2018).

Motivasyonel model Cox ve Klinger (1988) tarafından geliştirilmiştir ve bu modele göre kişiler alkol tüketiminin arzu edilen sonuca ulaşmalarına neden olacağına inandıkları için alkol içmektedirler. Bireylerin içerek ulaşmayı umdukları afektif değişimlerin, içmeyerek ulaşacaklarından daha tercih edilir olup olmaması onların içip içmeme davranışına neden olmaktadır. Alkol tüketimiyle insanların elde etmeyi beklediği iki tür afektif değişiklik bulunmaktadır. Alkolün duygu üzerindeki doğrudan olan kimyasal etkisi bunlardan ilki iken, dolaylı olarak bireyin yaşamındaki duygu değişimine yol açan başka bir güdünün düzenlenmesine olan etkisi ise ikinci değişiktir. Direkt veya dolaylı olarak neden olduğu duygu değişimleri bu modele göre bireyin kişinin alkol tüketimini devam ettirmesine yol açmaktadır. Aynı karar mekanizmasıyla bütün alkol kullanım dereceleri yönetilmektedir. Çoğunlukla bu mekanizma bilinçdışı ve otomatik bir oluşumdur. İçki içme motivasyonları bu modele göre iki boyuta ayrılmaktadır. Bunlar; kaynak ve değer boyutlarıdır. Pozitif ve negatif olarak ayrılan değer boyutunda bireyler pozitif bir sonuca ulaşmak için veya negatif bir sonuçtan uzaklaşmak için içme eyleminde bulunurlar. İçsel ve dışsal olarak ayrılan kaynak boyutunda ise bireyler içsel ya da dışsal bir ödül alma beklentisi içinde olurlar. Alkole karşı biyokimyasal reaksiyonları, kişilik özellikleri ve deneyimledikleri sosyokültürel çevreden oluşan geçmiş alkol kullanım deneyimleri bireylerin mevcut içme motivasyonlarını şekillendirmektedir.

Motivasyonel modeldeki iki boyutu çaprazlayan Cooper (1994), içme sebeplerini eğlenme, sosyalleşme, başa çıkma, uyum sağlama olarak kategorilendirmiştir.

Alkol tüketim miktarının eğlenme ve baş edebilme sebeplerinde daha fazla olduğu gözlenmiştir (Grayson vd., 2005). Gerçekleştirdikleri bir araştırmada Carpenter ve Hasin (1998) olumsuz duygularla baş edebilmek için içmenin son bir yıl içindeki sarhoş olma miktarlarıyla alakalı olduğunu, eğlenmek için içmeninse bütün alkol tüketim davranışlarıyla ilişki içerisinde olduğunu saptamışlardır. Üniversite öğrencilerinin ilk yıllarında ve azınlık gruplarında uyum sağlamak için içme sebebinin daha çok görüldüğü gözlenmiştir (Martens vd., 2008).

Gerçekleştirdikleri bir çalışmada Hawkins, Catalona ve Miller (1992), alkol ve öteki uyuşturucu maddeler için risk etmenleri ve koruyucu etmenler üzerine araştırmalarda bulunmuşlardır. Risk etmenlerini gerçekleştirdikleri araştırma sonucuna göre "kültürel etmenler" ve "kişisel ve bireylerarası etmenler" olarak iki gruba bölmüşlerdir. Maddeye rahat ulaşılabilirlik, madde kullanımına destek veren yasa ve normlar, yoksulluğun aşırı olması, çevre koşullarındaki aksaklıklar kültürel etmenler grubunda bulunan risk etmenlerindedir. Bedensel etmenler, ailenin alkol ve öteki uyuşturucu maddeler ile ilgili davranış ve inançları, yeterli ve tutarlı olmayan aile yönetimi, aile bağlarının zayıf olması, erken başlayan ve devam eden davranım problemleri, eğitime karşı ilgi yoksunluğu, madde kullanan akranlarla ilişki, madde kullanımına destek veren inançlar kişisel ve bireylerarası etmenlerde bulunan risk faktörlerindedir.

Hawkins, Catalona ve Miller (1992), alkol ve öteki uyuşturucu maddeler için bir takım koruyucu etmenler olduğunu tespit etmişlerdir. Amaçlara dair yüksek motivasyon, anne baba tutumunda tutarlılık, sosyal destek, tutarlı çevre, geleneklere bağlılık, toplumda madde karşıtı mesajlar kişinin içerisinde olduğu çevreye dair etmenlerken; problem çözme yetenekleri, güçlü yaşam yetenekleri, öfkeyi uygun ifade etme, mizah ve empati yetenekleri ise kişiye dair koruyucu etmenlerdir.

Scheier, Botvin ve Baker (1997) ergenlerde alkol tüketiminin yordayıcıları olarak risk ve koruyucu etmenleri incelemişlerdir. Araştırma sonunda dikkat, algı, hafıza, problem çözebilme, sebep sonuç ilişkisi kurma, hayal gücünü kullanabilme gibi yetenekleri içeren bilişsel gelişim yeteneklerinin aşırı alkol tüketimine karşı koruyucu etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, bireyin yaşamında bulunan temel hedef ve yönelimler ile bunlarla ilişkili davranışlar arasındaki bağlantıyı ortaya koyan psikolojik işlevsellik yeteneğinin üstünlüğü, gençleri yüksek risk durumlarına karşı koruyan ve alkol tüketimi olasılığını azaltan bir etmen olarak bildirilmiştir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişkiyi ve alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bazı sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını araştırmak amaçlanmıştır.

3.2. Araştırmanın Önemi

Üniversite öğrencilerinde alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında bir ilişki bulunup bulunmadığının incelendiği bu araştırma, bu konu ile alakalı yapılmış benzer başka bir çalışma olmaması açısından literatüre katkısı olduğu düşünülen bir çalışmadır. Çalışmanın, alanın bu yöndeki eksikliğini gidermeye katkı sağlayacağı ve daha sonraki çalışmalar için veri niteliğinde özgün bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

3.3. Araştırmanın Problemi

Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3.4. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve çevresel-ailevi risk faktörleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H2: Üniversite öğrencilerinin alkol kullanım sıklığı ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H3: Üniversite öğrencilerinin çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Gelişim üniversitesinde okuyan 150 öğrenciden elde edilen verilerle sınırlıdır.

2. Elde edilen veriler Kişisel Bilgi Formu, Michigan Alkolizm Tarama Testi ve CAGE Testi ile sınırlıdır.

3.6. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın evrenini İstanbul ilinin Avcılar ilçesindeki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise İstanbul'un Avcılar ilçesindeki Gelişim Üniversitesi'ndeki 150 öğrenci oluşturmaktadır.

3.7. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

3.7.1. Kişisel Bilgi Formu: Örneklem grubunu oluşturanlarla ilgili bilgi edinmek için araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi toplama formunda kişilere yaşları, cinsiyetleri, medeni durumları, eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri gibi değişkenleri belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur.

3.7.2. Michigan Alkolizm Tarama Testi: Bu testten bir bireyin alkol veya madde tüketim problemi barındırıp barındırmadığını, barındırıyorsa seviyesini tespit etmek amacıyla faydalanılır. 1983 senesinde Gibbs'in geliştirdiği testin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Coşkunol ve arkadaşları tarafından 1995 senesinde gerçekleştirilmiştir. Bu test 25 soruluk bir kendini değerlendirme ölçeğidir ve ilk soru puanlamaya dahil edilmez. Sorular evet/hayır biçiminde cevaplandırılmaktadır. Alınan yüksek puanlar sosyal faaliyetlerde bozulma ve bağımlılıkta belirginleşme anlamına gelmektedir (Çınar, 2010).

3.7.3. CAGE Testi: Ewing (1984) tarafından geliştirilen CAGE Testi, alkolizmin tespit edilmesi için yaygın olarak kullanılmaktadır ve 4 sorusu bulunmaktadır. Bu sorular "evet ya da hayır" biçiminde cevaplandırılmaktadır. Bu test tanı amaçlı değildir. 2 veya daha fazla "evet" cevabı "riskli kullanım" olarak ele alınırken, alkol kötüye kullanımı ve bağımlılık yönünden ek değerlendirmeyi lüzum gören bir tarama testidir.

3.8. Veri Analiz Teknikleri

Veri toplama araçları ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına sayısal ifade olarak girilmiş ve bu veriler sosyal bilimler için istatistik paket programı (SPSS 18) kullanılarak istatistiksel sonuçlara dönüştürülmüştür.

Analizlere başlamadan önce veriler normal dağılım açısından incelenmiştir. Üniversite öğrencilerden oluşan grubun bağımlı değişken Michigan Alkolizm Tarama testi düzeyleri Shapiro-Wilk

Testinde (S-W= .726, df= 150, p=.000) normal dağılım göstermediği görülmüştür. Bağımlı değişkenlerden CAGE testi Shapiro-Wilk Testinde (S-W= .475, df= 150, p=.000) normal dağılım göstermediği görülmüştür.

Analiz sonuçlarında, anlamlılık düzeyleri en az $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Sonuçlar, SPSS programının hesapladığı değer .05'den küçükse anlamlıdır, .05'den büyükse anlamsızdır ilkesine göre değerlendirilmiştir. İki den fazla bağımsız değişkenler arasındaki farkın anlamlılığı için Kruskal Wallis Testi, iki değişken arasındaki ortalamalar arasındaki farkın anlamlılığı için de Mann Whitney-U Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sürekli değişkenleri arasındaki ilişki Spearman Korelasyon ile test edilmiştir. Michigan Alkolizm Tarama ve CAGE testini ne şekilde yordadığını belirlemek için de regresyon analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR

Tablo 4.1: Örneklemde Yer Alan Üniversite Öğrencilerine Çeşitli Değişkenlere Göre Yüzde Dağılımları

Cinsiyet	N	%
Kız	103	68,7
Erkek	47	31,3
Yaş	N	%
18-20 yaş arası	73	48,7
20-25 yaş arası	73	48,7
25-30 yaş arası	4	2,7
Anne Eğitim Durumu	N	%
Okuryazar değil	14	9,3
Okuryazar	5	3,3
İlkokul	57	38,0
Ortaokul	32	21,3
Lise	30	20,0
Üniversite	9	6,0
Lisansüstü ve üzeri	3	2,0
Baba Eğitim Durumu	N	%
Okuryazar değil	6	4,0
Okuryazar	2	1,3
İlkokul	37	24,7
Ortaokul	35	23,3
Lise	44	29,3
Üniversite	23	15,3
Lisansüstü ve üzeri	3	2,0
Anne Baba Hayatta mı?	N	%
Evet	143	95,3
Hayır	7	4,7
Birliktelik Durumu	N	%
Annem-Babam birlikte	139	92,7
Annem-Babam boşandı	4	2,7
Babam vefat etti	7	4,7
Çocuk Sırası	N	%
1	63	42,0
2	42	28,0
3	21	14,0
4	12	8,0
5 ve daha sonra	12	8,0
Aile İlişkisi	N	%
Kötü	5	3,3
Orta	18	12,0
İyi	44	29,3

Çok iyi	83	55,3
Stres Sebebi	N	%
Parasal sorunlar	38	25,3
Ailevi sorunlar	16	10,7
Sosyal çevre	7	4,7
Eğitim	41	27,3
Karşı cins ile olan ilişkiler	13	8,7
İş hayatı	10	6,7
Hiç biri	25	16,7
Psikolojik Tedavi	N	%
Evet	16	10,7
Hayır	134	89,3
Anne Baba Tutum	N	%
Demokratik	10	6,7
İlgisiz	1	,7
Otoriter	18	12,0
Sevgisiz	4	2,7
Mükemmeliyetçi	8	5,3
Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	72,7
Alkol Kullanım Sıklığı	N	%
Ayda bir	42	28,0
Haftada bir gün	5	3,3
Haftada 2-3	4	2,7
Haftada 3-4	1	,7
Neredeyse her gün	6	4,0
Kullanmıyorum	92	61,3
Baba Alkol Durumu	N	%
Evet	27	18,0
Hayır	123	82,0
Anne Alkol Durumu	N	%
Evet	9	6,0
Hayır	141	94,0
Alkol Kullanım Amacı	N	%
Eğlenmek	44	29,3
Stresi azaltmak	1	,7
Rahat uyumak	2	1,3
Duygusal acıyı hafifletmek	8	5,3
Hiçbiri	95	63,3

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, örnekleme yer alan 103’ü (%68.7) kız, 47’si (%31.3) erkektir. Yaşları 73’ü (%48.7) 18-20 yaş arası, 73’ü (%48.7) 20-25 yaş arası, 4’ü (%2.7) 25-30 yaş arası, anne eğitim düzeyi 14’ü (%9.3) okuryazar değil, 5’i (%3.3) okuryazar, 57’si (%38.0) ilkokul, 32’si (%21.3) ortaokul, 30’u (%20) lise, 9’u (%6) üniversite, 3’ü (%2) lisansüstü ve üzeri, baba eğitim düzeyi 6’sı (%4) okuryazar değil, 2’si (%1.3) okuryazar, 37’si (%24.7) ilkokul, 35’i (%23.3) ortaokul, 44’ü (%29.3) lise, 23’ü (%15.3) üniversite, 3’ü (%2) lisansüstü ve üzeri, 139’u (%92.7) anne-baba birlikte, 4’ü (%2.7) anne-baba boşandı, 7’si (%4.7) babası vefat, 63’ü (%42) 1.çocuk, 42’si (%28) 2.çocuk, 21’i (%14) 3.çocuk, 12’si (%8) 4.çocuk, 12’si (%8) 5 ve daha sonra, aile ilişkisi 5’i (%3.3) kötü, 18’i (%12) orta, 44’ü (%29.3) iyi, 83’ü (%55.3) çok iyi, stres sebebi 38’i (%25.3) parasal sorunlar, 16’sı (%10.7) ailevi sorunlar, 7’si (%4.7) sosyal çevre, 41’i (%27.3) eğitim, 13’ü (%8.7) karşı cinsle olan ilişkiler, 10’u (%6.7) iş hayatı, 25’i (%16.7) hiç biri, 16’sı (%10.7) psikolojik tedavi gördüğünü, 134’ü (%89.3) psikolojik tedavi görmediğini, algılanan anne baba tutumu 10’u (%6.7) demokratik, 1’i (%.7)

ilgisiz, 18'i (%12) otoriter, 4'ü (%2.7) sevgisiz, 8'i (%5.3) mükemmeliyetçi, 109'u (%72.7) sevgili/ilgili/anlayışlı, Alkol kullanım sıklığı 42'si (%28) ayda bir, 5'i (%3.3) haftada bir gün, 4'ü (%2.7) haftada 2-3 gün, 1'i (%.7) haftada 3-4 gün, 6'sı (%4) neredeyse her gün, 92'si (%61.3) kullanmıyorum, 27'si (%18) baba alkol aldığını, 123'ü (%82) baba alkol almadığını, 9'u (%6) anne alkol aldığını, 141'i (%94) anne alkol almadığını, Alkol Kullanım amacı 44'ü (%29.3) eğlenmek, 1'i (%.7) stresi azaltmak, 2'si (%1.3) rahat uyumak, 8'i (%5.3) duygusal acıyı hafifletmek, 95'i (%63.3) hiçbirisi şeklindedir.

Tablo 4.2: Üniversite Öğrencilerin Ölçeklerinden Aldıkları Puanların Betimsel İstatistikleri

Ölçekler	Ortalama	Standart Sapma	Minimum	Maksimum
Michigan Alkolizm Tarama Testi	3,75	5,39	0	20
CAGE Testi	,31	,76	0	4

Michigan Alkolizm Tarama Testinden elde edilen puanların ortalaması ($\bar{x}=3.75$), CAGE ölçeğinin puanların ortalaması ($\bar{x}=.31$) olarak görülmektedir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden maksimum puanı (20), CAGE ölçeğinin maksimum puanı (4) olarak gerçekleşmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden minimum puanı (0), CAGE ölçeğinin minimum puanı (0) olarak gerçekleşmiştir. Michigan Alkolizm Tarama Testinden standart sapması (5.39), CAGE ölçeğinin standart sapması (.76) olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 4.3: Michigan Alkolizm Tarama ve CAGE testlerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan Spearman's Rho Korelasyon Analizi Sonuçları

		CAGE
Michigan Alkolizm Tarama Testi	R	,622
	P	,000

Michigan Alkolizm Tarama testi puanı arttıkça CAGE testi puanı da artmaktadır.

Tablo 4.4: Regresyon Analizi

Tablo 4.4.1. Michigan Alkolizm Tarama ile CAGE Testi Puanları Arasındaki Etkisinin İncelenmesi

Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	β	t	p
Sabit	2,425	,384		6,318	,000
CAGE	4,218	,468	,596	9,018	,000
R=.596, R ² =.355 F(1,148)= 81.327, p=.000					

CAGE değişkeni ile birlikte Michigan Alkolizm Tarama varyansın sadece %35'ini açıklamaktadır. CAGE testinin alkolizm taramanın anlamlı yordayıcısı olduğu görülmektedir. Regresyon denkleminde esas yordayıcı değişkenin katsayısının (B= 4.218) anlamlılık testi de, CAGE testinin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir ($p<0.001$).

Tablo 4.5: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Kadın	103	68,16	7020,50	1664,500	-3,494	,000*
	Erkek	47	91,59	4304,50			

* $p<0.05$

Erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. 75 kadın ve 23 erkeği sorunsuz içici i, 16 kadın ve 8 erkek alkol kötüye kullanım, 12 kadın ve 16 erkek alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.6: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Cinsiyetlerine göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Cinsiyet	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Kadın	103	70,41	7252,50	1896,500	-3,173	,002*
	Erkek	47	86,65	4072,50			

* $p<0.05$

Erkeklerin kadınlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Kızların 4 riskli kullanım, 89 riskli kullanım değil, erkeklerin 10 riskli kullanım, 28 riskli kullanım değil olarak görülmektedir.

Tablo 4.7: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Babanın Eğitim Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	B. Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Okuryazar değil	6	46,50	6	13,551	,035*	1-2 1-6 3-6 4-6
	2.Okuryazar	2	46,50				
	3.İlkokul	37	70,65				
	4.Ortaokul	35	68,64				
	5.Lise	44	79,76				
	6.Üniversite	23	95,93				
	7.Lisansüstü ve üzeri	3	73,50				

*p<.05

Okuryazar değil ve okuryazar, okuryazar ve üniversite, ilkokul ve üniversite, ortaokul ve üniversite grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim durumu üniversite olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır.

Babası okur-yazar olmayan 6 kişi sorunsuz içici, okuryazar olanları 2 sorunsuz içici, ilkokul olanların 27 kişi sorunsuz içici, 5 alkol kötüye kullanım, 5 alkol bağımlısı, ortaokul olanların 26 kişi sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 6 alkol bağımlısı, lise olanların 26 kişi sorunsuz içici, 9 alkol kötüye kullanım, 9 alkol bağımlısı, üniversite olanların 9 kişi sorunsuz içici, 7 alkol kötüye kullanım, 7 alkol bağımlısı, lisansüstü ve üzeri olanların 2 kişi sorunsuz içici, 1 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.8: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Baba Hayatta Olma Durumuna göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.B Hayatta	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	143	75,65	10817,50	479,500	-,213	,831
	Hayır	7	72,50	507,50			

*p<.05

Anne babası hayatta olanların 93 sorunsuz içici, 24 alkol kötüye kullanım, 26 alkol bağımlısı, olmayanların 5 sorunsuz içici, 2 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.9: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Tutum	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Demokratik	10	89,45	5	11,843	,037*	3-4 4-6
	2.İlgisiz	1	46,50				
	3.Otoriter	18	79,28				
	4.Sevgisiz	4	128,00				
	5.Mükemmeliyetçi	8	86,75				
	6.Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	71,11				

*p<.05

Otoriter ve sevgisiz, sevgisiz ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır.

Algılanan Anne Baba tutumu demokratik olanların 5 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı, ilgisiz olanların 1 sorunsuz içici, otoriter olanların 11 sorunsuz içici, 2 alkol kötüye kullanım, 5 alkol bağımlısı, sevgisiz olanların 1 sorunsuz içici, 3 alkol bağımlısı, mükemmeliyetçi 5 sorunsuz içici, 3alkol bağımlısı, mükemmeliyetçi olanların 5 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı, sevgili/anlayışlı olanların 75 sorunsuz içici, 19 alkol kötüye kullanım, 15 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.10: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Algılanan Anne Baba Tutum göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Tutum	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
CAGE	1.Demokratik	10	93,60	5	13,704	,018*	1-3
	2.İlgisiz	1	62,00				1-6
	3.Otoriter	18	66,75				3-4
	4.Sevgisiz	4	115,75				4-6
	5.Mükemmeliyetçi	8	72,69				
	6.Sevgili/İlgili/anlayışlı	109	74,14				

*p<.05

Demokratik ve otoriter, demokratik ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı, otoriter ve sevgisiz, sevgisiz ve sevgili/mükemmeliyetçi/anlayışlı grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Algılanan anne baba tutumu sevgisiz olanlarda CAGE yüksek çıkmıştır.

Algılanan Anne Baba tutumu demokratik olanların 4 riskli kullanım, 6 riskli kullanım değil, ilgisiz olanların 1 riskli kullanım değil, otoriter olanların 1 riskli kullanım, 13 v değil, sevgisiz olanların 1 v, 1 riskli kullanım değil Mükemmeliyetçi olanların 1 v, 5 v değil, sevgili/anlayışlı olanların 7 riskli kullanım, 91 riskli kullanım değil olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.11: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol Kullanım Sıklığı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Ayda bir	42	114,82	5	143,374	,000*	1-3
	2.Haftada bir gün	5	127,10				1-5
	3.Haftada 2-3	4	142,13				1-6
	4.Haftada 3-4	1	139,50				2-5
	5.Neredeyse her gün	6	146,83				2-6
	6.Kullanmıyorum	92	46,50				3-5
						3-6	
						4-6	
						5-6	

*p<.05

Ayda bir gün ile haftada 2-3 gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile haftada 2-3 gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, haftada 2-3 gün ile kullanmayanlar, haftada 3-4 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullananlar da alkolizm yüksek çıkmıştır.

Ayda bir kullananlar da 6 soru sorunsuz içici, 22 alkol kötüye kullanım, 14 alkol bağımlısı, haftada bir gün kullananlarda 2 alkol kötüye kullanım, 3alkol bağımlısı, haftada 2-3 gün kullananlar da 4 alkol bağımlısı, haftada 3-4 gün kullananlar da 1 alkol bağımlısı, nerdeyse her gün kullananlar da 6 alkol bağımlısı oldukları bilinmektedir.

Tablo 4.12: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol Kullanım Sıklığı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	p	Fark
CAGE	1.Ayda bir	42	91,93	5	63,867	,000*	1-5
	2.Haftada bir gün	5	89,20				1-6
	3.Haftada 2-3	4	122,38				2-5
	4.Haftada 3-4	1	62,00				2-6
	5.Neredeyse her gün	6	127,08				3-6
	6.Kullanmıyorum	92	62,00				5-6

*p<.05

Ayda bir gün ile neredeyse her gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile neredeyse her gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, hafta da 2-3 gün ile kullanmayanlar, neredeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı neredeyse her gün kullananlar da CAGE yüksek çıkmıştır.

Ayda bir kullananlar da 8 riskli kullanım, 23 riskli kullanım olmadığı, haftada bir gün kullananlarda 2 riskli kullanım olmadığı, haftada 2-3 gün kullananlar da 2 riskli kullanım, neredeyse her gün kullananlar da 6 riskli kullanım oldukları bilinmektedir.

Tablo 4.13: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	Baba Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	27	101,63	2744,00	955,000	-3,936	,000*
	Hayır	123	69,76	8581,00			

*p<.05

Baba alkol kullananlarda kullanmayanlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Babası alkol alanların 8 sorunsuz içici, 11 alkol kötüye kullanım, 8 alkol bağımlısı, alkol almayanların 90 sorunsuz içici, 13 alkol kötüye kullanım, 20 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.14: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Baba Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	B.Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
CAGE	Evet	27	88,41	2387,00	1312,000	-2,548	,011*
	Hayır	123	72,67	8938,00			

*p<.05

Baba alkol kullananlarda kullanmayanlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Babası alkol alanların 3 riskli kullanım, 17 riskli kullanım olmadığı, alkol almayanların 11 riskli kullanım, 100 riskli kullanım olmadığı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.15: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Anne Alkol Kullanım Sıklığına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney U Testi Sonucu

Ölçek	A.Alkol	N	Sıra Ortalama	Sıra Toplamı	U	Z	P
Michigan Alkolizm Tarama	Evet	9	99,11	892,00	422,000	-1,198	,055
	Hayır	141	73,99	10433,00			

*p<.05

Üniversite öğrencilerinin Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Sıklığına göre anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.17: Michigan Alkolizm Tarama Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol K.Amacı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P	Fark
Michigan Alkolizm Tarama	1.Eğlenmek	44	117,20	4	108,341	,000*	1-5 2-5 3-5 4-5
	2.Stresi azaltmak	1	127,50				
	3.Rahat uyumak	2	128,00				
	4.Duygusal acıyı hafifletmek	8	118,69				
	5.Hiçbiri	95	50,89				

*p<.05

Eğlenmek ile hiçbiri, stresi azaltmak ile hiçbiri, rahat uyumak ile hiçbiri, duygusal acıyı hafifletmek ile hiçbiri grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım amacı rahat uyumak için kullananlar da alkolizm yüksek çıkmıştır.

Alkol Kullanım amacı eğlenmek için 6 sorunsuz içici, 17 alkol kötüye kullanım, 21 alkol bağımlısı, stresi azaltmak için kullananlarda 1 alkol bağımlısı, rahat uyumak için kullananlarda 1 alkol bağımlısı, duygusal acıyı hafifletmek için kullananlarda 2 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 3 alkol bağımlısı, hiçbiri 90 sorunsuz içici, 3 alkol kötüye kullanım, 2 alkol bağımlısı olduğu bilinmektedir.

Tablo 4.18: CAGE Testinden Aldıkları Puanların Alkol Kullanım Amacına göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis H Testi Sonucu

Ölçek	Alkol K.Amacı	N	Sıra Ortalama	sd	X ²	P	Fark
CAGE	1.Eğlenmek	42	91,93	4	47,659	,000*	1-5 3-5 4-5
	2.Stresi azaltmak	5	89,20				
	3.Rahat uyumak	4	122,38				
	4.Duygusal acıyı hafifletmek	1	62,00				
	5.Hiçbiri	6	127,08				

*p<.05

Eğlenmek ile hiçbiri, rahat uyumak ile hiçbiri, duygusal acıyı hafifletmek ile hiçbiri grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım amacı hiçbiri diyenlerde CAGE yüksek çıkmıştır.

Alkol Kullanım amacı eğlenmek için 9 riskli kullanım, 20 riskli kullanım olmadığı, rahat uyumak için kullananlarda 1 riskli kullanım olmadığı, duygusal acıyı hafifletmek için kullananlarda için 4 riskli kullanım, 3 riskli kullanım olmadığı,, hiçbiri için 1 riskli kullanım olmadığı, 93 riskli kullanım olduğu bilinmektedir.

SONUÇ

Gelişim Üniversitesinde yapılan araştırmada öğrencilerin, alkol kullanım sıklığı, çevresel-ailevi risk faktörleri ve cinsiyet farklılıkları arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmanın kapsamında Gelişim Üniversitesinde okuyan öğrencilerin cinsiyete göre Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırılmış; cinsiyet durumu ile Michigan Alkolizm Tarama Testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre sıra ortalamalarına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla Alkolizm Tarama testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. 75 kadın ve 23 erkeğin sorunsuz içici, 16 kadın ve 8 erkeğin alkol kötüye kullanım, 12 kadın ve 16 erkeğin alkol bağımlısı olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre CAGE Testinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki karşılaştırmalı olarak araştırıldığında ise aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre sıra ortalamalarına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla CAGE testinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Kızların 4'ünün riskli kullanım, 89'unun riskli kullanım olmadığı, erkeklerin 10'unun riskli kullanım, 28'inin riskli kullanım olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmada baba eğitim düzeyine ile Michigan Alkolizm Tarama testinden alınan puanlar arasındaki ilişki araştırılmış ve aralarındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir.

Okuryazar değil ve okuryazar, okuryazar ve üniversite, ilkokul ve üniversite, ortaokul ve üniversite grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Baba eğitim durumu üniversite olanlarda alkolizm yüksek çıkmıştır. Babası okur-yazar olmayan 6 kişinin sorunsuz içici, okuryazar olanların 2'sinin sorunsuz içici, ilkokul mezunu olan 27 kişinin sorunsuz içici, 5'inin alkol kötüye kullanım, 5'inin alkol bağımlısı, ortaokul mezunu olan 26 kişinin sorunsuz içici, 3'ünün alkol kötüye kullanım, 6'sının alkol bağımlısı, lise mezunu

olan 26 kişinin sorunsuz içici, 9'unun alkol kötüye kullanım, 9'unun alkol bağımlısı, üniversite mezunu olan 9 kişinin sorunsuz içici, 7'sinin alkol kötüye kullanım, 7'sinin alkol bağımlısı, lisansüstü ve üzeri mezunu olan 2 kişinin sorunsuz içici, 1'inin alkol bağımlısı olduğu görülmüştür. Baba eğitim düzeyine ile CAGE testinden alınan puanlar arasında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Gerçekleştirilen çalışmada alkol kullanım sıklığı ile Michigan Alkolizm Tarama testinden alınan puanlar arasındaki farkın anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Ayda bir gün ile haftada 2-3 gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile haftada 2-3 gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, haftada 2-3 gün ile kullanmayanlar, haftada 3-4 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullanalar da alkolizm yüksek çıkmıştır. Ayda bir kullanalar da 6 kişinin sorunsuz içici, 22 kişinin alkol kötüye kullanım, 14 kişinin alkol bağımlısı, haftada bir gün kullananlarda 2 kişinin alkol kötüye kullanım, 3 kişinin alkol bağımlısı, haftada 2-3 gün kullananlar da 4 kişinin alkol bağımlısı, haftada 3-4 gün kullananlar da 1 kişinin alkol bağımlısı, nerdeyse her gün kullananlar da 6 kişinin alkol bağımlısı olduğu görülmüştür. Aynı zamanda alkol kullanım sıklığı ile CAGE testinden alınan puanlar arasındaki farkın da anlamlı olduğu saptanmıştır. Bu işlemin ardından belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Ayda bir gün ile nerdeyse her gün, ayda bir gün ile kullanmayanlar, hafta da bir gün ile nerdeyse her gün, haftada bir gün ile kullanmayanlar, hafta da 2-3 gün ile kullanmayanlar, nerdeyse her gün ile kullanmayan grupları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Alkol kullanım sıklığı nerdeyse her gün kullanalar da CAGE yüksek çıkmıştır. Ayda bir kullanalar da 8 kişinin riskli kullanım, 23 kişinin riskli kullanım olmadığı, haftada bir gün kullananlarda 2 kişinin riskli kullanım olmadığı, haftada 2-3 gün kullananlar da 2 kişinin riskli kullanım, nerdeyse her gün kullananlar da 6 kişinin riskli kullanım oldukları görülmüştür.

Sonuç olarak okullarla, belediyelerle, vakıflarla yapılacak iş birliğiyle üniversite öğrencilerinin alkol kullanımını ile ilgili eğitim programların genişletilmesi, geliştirilmesi ve uygulanması önerilmektedir. "Alkol Kullanımı" konusunda kamu spotları oluşturularak farkındalık yaratılabilir. Okuldaki rehberlik servislerinin daha etkin bir şekilde çalıştırılması ve buna bağlı olarak öğrencilerin tanınması, bireysel ve grupla rehberlik ve psikolojik danışma çalışmalarının okullarda daha etkili bir şekilde yürütülmesi sağlanması alkol kullanımının azalmasında katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Bal, F. (2018). Sosyal grup yanlılığının cinsiyet farklılığına göre belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, 11(58):431-447.
- Beck, A. vd. (2001). *Cognitive therapy of substance abuse*. London: Guildford Press.
- Bloomfield, K. vd. (2003). International comparisons of alcohol consumption. Alcohol research, health. *The Journal of The National Institute on Alcohol Abuse and Alcoholism*, 27(1):95-109.
- Carpenter, K. ve Hasin, D. (1998). Reasons for drinking alcohol: Relationships with dsm-iv alcohol diagnoses and alcohol consumption in a community sample. *Psychology of Addictive Behaviors*, 12(3):168-184.
- Clapp, J. vd. (2003). Two studies examining environmental predictors of heavy drinking by college students. *Prevention Science*. 4(2):99-108.
- Cooper, L. 1994, Motivations for alcohol use among adolescents: development and validation of a four factor model. *Psychological Assessment*, 6(2):117-128.
- Cox, Miles, Klingler, E.ric, (1988). A motivational model of alcohol use. *Journal Of Abnormal Psychology*, 197(2):168-180.
- Engels, R. vd. (2005). Long-Term effects of family functioning and child characteristics on problem drinking in young adulthood. *European Addiction Research*, 11(1):32-37.
- Enoch, M.A. ve Goldman, D. (2001). The genetics of alcoholism and alcohol abuse. *Current Psychiatry Rep*, 3(2):144-151.
- Feil, J. ve Hasking, P. (2008). The relationship between personality, coping strategies and alcohol use. *Addiction Research Theory*, 16(5): 526-537.
- Gençtan, E. (2003). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Goldstein, A. vd. (2010). Child maltreatment, alcohol use and drinking consequences among male and female college students: an examination of drinking motives as mediators. *Addictive Behaviors*, 35(6): 636-639.
- Grayson, C. ve Nolen-Hoeksema, S. (2005). Motives to drink as mediators between childhood sexual assault and alcohol problems in adult women. *Journal of Traumatic Stress*. 18(2):137-145.
- Hawkins, D. vd. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112(1):64-105.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lowinson, J. vd. (2005). *Substance abuse: A comprehensive textbook*. Baltimore: Williams, Wilkins.

- Lyvers, M. vd. (2010). Drinking motives, drinking restraint and drinking behaviour among young adults. *Addictive Behaviors*, 35(2):116-122.
- Martens, M. vd. (2008). Drinking motives and college students: Further examination of a four-factor model. *Journal of Counseling Psychology*, 55(2):289-295.
- Nolen-Hoeksema, S. (2004). Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems. *Clinical Psychology Review*, 24(8):981-1010.
- Okkay, İ. (2019). Yeni medyada reklamların yol açtığı etik sorunlar. *Yeni nesil reklamcılık içinde*, Kutlu, Ömer (Ed.), İstanbul: Detay Yayıncılık.
- Plant, M. (1989). *Alcohol-Related problems in high-risk groups: report on a who study: Euro reports and studies 109*. Copenhagen: Who Regional Office For Europe.
- Plant, M. ve Plant, M. (1992). *Risk takers: Alcohol, drugs, sex and youth*. London: Tavistock/Routledge.
- Sadock, B. ve Sadock, V. (2007). *Synopsis of psychiatry behavioral sciences/ Clinical psychiatry*. New York: Lippincott Williams and Wilkins.
- Scheier, L. vd. (1997). Risk and protective factors as predictors of adolescent alcohol involvement and transitions in alcohol use: a prospective analysis. *Journal of Studies on Alcohol*, 58(6): 652-667.